

سهراب دل انگیزان، دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی در گفت وگو با «ایران»:

دلار ۴۲۰۰ تومانی خسارت زیادی به کشاورزی ایران زد

اختصاص ارز ۴۲۰۰ تومانی باعث شد تابیش از نیاز محصولات کشاورزی وارد کنیم و این مسأله باعث از بین رفتن و نابودی بخشی از کشاورزی مادر ۴ سال اخیر شد

گروه اقتصادی/ در روزهای ابتدایی سال ۱۴۰۱موضوع اصلی اقتصاد بر سر حذف ارز ترجیحی است؛ موضوعی که بازگشت دارد بر ساختار اقتصاد ایران و مسأله‌شناسی آن. اقتصاد ایران از بیماری‌های ساختاری و نهادی بسیاری رنج می‌برد که یکی از آنها موضوع ارز ترجیحی است و البته که یک بیماری از نوع علت نیست که از نوع معلول است و لذا پرداختن به موضوعات ساختاری باید از ناحیه علت‌ها باشند و نه معلول. به همین دلیل ابتدا به آسیب‌شناسی بیماری‌های اقتصاد ایران از منظر ساختارهای نادرست می‌پردازیم و سپس چرایی اتخاذ سیاست تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی را در این میان تبیین می‌کنیم. در ادامه گفت‌وگوی تفصیلی با دکتر سهراب دل انگیزان، دانشیار گروه اقتصاد دانشگاه رازی را می‌خوانید که تلاش شده مسأله، چرایی و چگونگی موضوع واکاوی شود.

■ **بیماری‌های اصلی و ساختاری اقتصاد ایران چیست که نتیجه آن سال‌ها رکود شدید، تولید ناخالص ملی اندک حدود یک‌پنجم آنچه باید باشد، نرخ بیکاری بالا و باز توزیع بسیار نامناسب جغرافیایی، تورم افسار گسیخته، رانت و فساد اداری را رقم زده است؟**

برای معرفی بیماری‌های اصلی اقتصاد ایران باید از ساختارها شروع کرد. اولین ساختار دارای اشکال جدی در کشور که منجر به بسیاری از مشکلات جدی و عمده شده است و با مشکلات قابل تحمل قبلی را به مشکلات جدی و سرطانی تبدیل کرده است، ساختار تحریم‌های بزرگ، چندین‌جانبه، همه‌گیر، سخت‌جان، گسترده و به‌شدت زیان‌رسان به کشور است. ساختار غلط دوم نظام حکمرانی است به مثابه مهم‌ترین ساختارهای مؤثر در اداره کارآمد، پره‌راه و کم‌هزینه یک کشور. نظام حکمرانی باید شفاف، دموکراتیک، مسئولیت‌پذیر، پاسخگو، آینده‌نگر، عادل، بهنگام، جامع و شامل همه حوزه‌های استراتژیک کشور باشد. نظام حکمرانی شامل زیرنظام‌های انتخاب شایستگان، زیر نظام حکمرانی محیط زیست و آب، زیر نظام انتخابات و دموکراسی، زیر نظام اطلاع‌رسانی و شفافیت، زیرنظام‌های برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری، زیرنظام حقوق مالکیت و سرمایه اجتماعی، زیر نظام رفاه و تأمین اجتماعی، زیرنظام آموزش و پژوهش، زیرنظام سلامت و زیر نظام تقنینی و قانونگذاری است. اختلال ساختاری اصلی در این حوزه از زیر ساختار گزینش افراد شروع و به سایر زیر نظام‌های مورد نظر حاکمیتی و دولتی منتقل می‌شود.

پس می‌توان گفت از مهم‌ترین اختلال‌های اصلی و اولیه در اقتصاد ایران اختلال در نظام حکمرانی خوب است که با توجه به ایجاد اختلال‌های جدی در زیرنظام‌هایی چون محیط زیست، آب، انتخاب شایستگان، توزیع درآمد و رفاه در کنار توزیع گسترده و ساختاری رانت در جامعه لازم است تا برای این حوزه اهتمام و اهمیت و ضرورت در نظر گرفت.

■ **سهام اقتصاد نفتی در بیماری‌های متبلايه اقتصاد ایران چقدر است؟**

خیلی زیاد، تا حدی که می‌توان گفت ساختار غلط سوم ورود درآمدهای نفتی به بودجه است. نظام بودجه‌ریزی کشور نه تنها اشکال جدی در تأمین منابع بودجه‌ای داشته و دارد، بلکه نوع ورود اقلام در آمدی به آن به گونه‌ای است که این اقلام نمی‌توانند بدون مابه‌ ازای خلق پول منابع مالی مورد نیاز دولت را تأمین کنند. هرگاه منابع حاصل از فروش مستقیم نفت به بانک مرکزی داده شده و مابه‌ازای ریالی آن از بانک مرکزی دریافت شود، بدون شک این مسیر به خلق پول پر قدرت و سپس با ضرب در ضربت تکاثر پولی به نقدینگی تبدیل می‌شود. حال اگر مابه‌ ازای این خلق نقدینگی حاصل از یک مکانیزم غلط، رشد اقتصادی وجود نداشته باشد، تورم شک خواهد گرفت و این معادله البته که یک معادله حسابداری دقیق نیست ولی یک معادله ساختاری جدی در اقتصاد کلان است که همه اقتصاددانان و دولت‌ها در جهان آن

دولت فروخته می‌شود. این اوراق با نام فروش دارایی‌های مالی در بخش درآمدهای بودجه شناسایی می‌شوند و به یک تورم ساختاری و بلند مدت، عامل اصلی توزیع رانت و ورود ردیف‌های فانتزی و رانتی به بودجه کشور شده است. وقتی تأمین مالی ساده باشد، آنگاه ساختارهای رانتی به دنبال علت نیست و به‌گسترش می‌یابند. مشکل ورود درآمدهای نفتی به بودجه البته فقط به رشد نقدینگی و ردیف‌های غیر بهره‌ور هزینه‌ای در بودجه و ایجاد رانت ختم نمی‌شود، موضوع نوسان‌های بزرگ در درآمدهای نفتی از کانال بودجه همواره نوسان‌های بزرگ را در اقتصاد ایران در طول سال‌های قبل به‌وجود آورده است و این مسیر همچنان در حال مشکل آفرینی و زیان‌زایی برای اقتصاد کشور است.

از مشکلات دیگری که درآمدهای نفتی وارد بودجه شد این بود که دولت‌ها وارد مسئولیت‌هایی شد که بخش خصوصی به‌خوبی از عهده آن برمی‌آمد. موضوع ورود دولت‌ها به واردات کالاهای اساسی وقتی که کشور می‌توانست طبق روند درست قیمت‌گذاری این کالاها از طریق بخش خصوصی این مشکل را حل کند، ورود دولت به دخالت‌های بیش از حد در اقتصاد که توان مالی ناشی از

درآمدهای نفتی این قابلیت و قدرت را برای دولت به‌وجود آورد. موضوع بزرگ شدن بیش از حد اندازه دولت به گونه‌ای که در شرایط کنونی هیچ حوزه‌ای نیست که دولت‌ها در آن دخالت نکنند. یعنی اندازه دخالت دولت در اقتصاد ایران، بیش از هر کشور دیگری در جهان است حتی کشورهایی سوسیالیست. موضوع بعدی که وجود درآمدهای نفتی در بودجه به‌وجود آورد این بود که دولت را از ورود انسان‌های شایسته به فرایندهای تصمیم‌گیری محروم کرد. وجود یک درآمد بزرگ یادآورده گروه‌های رانت‌جو و البته ناشایست را وارد عرصه‌های رقابت برای تصاحب رانت‌ها و فرصت‌های کشور کرد و همین باعث شد که شایستگان از

قطار تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری پیاده شوند. این مشکل بسیار بزرگتر و جدی‌تر توانست اقتصاد کشور را در کام ساختارهای رانتی گرفتار آورد. موضوع رقابت بر سر سهم‌خواهی از درآمدهای نفتی حتی چنان پیش رفت که بودجه‌های عمرانی دولت‌ها نیز در مسیر غیررقابتی قرار گرفت و با چند واسطه به پیمانکارانی رسید که می‌توانستند با هزینه‌هایی بسیار کمتر همان پروژه‌ها را به‌صورت دست اول انجام دهند ولی این سیستم رانتی و غلط‌عاملی شد که نظام پیمانکاری کشور ناکارآمد از انجام پروژه‌های بزرگ و قدرتمند با تکنولوژی‌های مناسب و رقابتی گردد. لذا ورود درآمدهای نفتی به ساختار بودجه و تبدیل مستقیم آنها به ریال

سوی دیگر ناکارآمدی سیستماتیک و ساختاری در اقتصاد به‌وجود آورد که نتیجه این عامل تورم رکودی بوده است که طی ۵۰ سال اخیر در کشور وجود داشته است و البته شدت بیشتری نیز در سال‌های اخیر گرفته است. ■ **با این اوصاف می‌توان بودجه را ساختار غلط چهارم نامید؟** بله همین طور است. تا حدی که می‌توان گفت استفاده از سایر روش‌های تأمین مالی بودجه که در جهان به روش‌های غیر تورمی و حتی ضد تورمی مشهور هستند، متأسفانه در ایران به علت نداشتن دانش تخصصی و عمومی اقتصاد کلان و غیر متخصص بودن برخی تصمیم‌گیران اصلی و استفاده نکردن از یافته‌ها و حقایق علمی اقتصاد، مسیر انحراف را در پیش گرفت و عاملی برای خلق پول، خلق نقدینگی و البته که خلق جدی تورم می‌شوند. فروش اوراق خزانه در همه جهان مرسوم است. در ایران این اوراق از سال‌های انتهایی دهه ۷۰ با نام اوراق مشارکت شروع شد و سپس در سال‌های اخیر دقیقاً همان اوراق خزانه و با همان کیفیت در فروش ولی با روشی معکوس در تأمین مالی

■ سه‌شنبه ۱۱ مرداد ۱۴۰۱
■ سال بیست و هشتم
■ شماره ۷۹۷۱



مدیریت‌های بانک مرکزی قرار داده و می‌دهد. بانک‌ها حیات خلوت کلیه حوزه‌های رانتی شده و هر گروه دارای نفوذ در قدرت، برای ایجاد پشتوانه از فعالیت اقتصادی خود بانکی را تشکیل داده یا در سهام بانک‌های خاص سهامی شده‌اند و از این ناحیه اعمال قدرت و جذب رانت‌های بزرگ می‌کنند. با اینکه ذاتاً فعالیت بانک‌ها از فعالیت بانکی بی حد و حصر است و بانک‌ها تسهیلات تولید و سرمایه‌گذاری و تجارت هستند، ولی ورود بانک‌ها به بازارهای دارایی و مسکن و ملک همواره عاملی شده که این بخش‌ها را دچار نوسان کرده است. یا سرمایه‌گذاری مستقیم بانک‌ها در مجموعه‌های تولیدی و تجارتی با نام شرکت تحت پوشش بانک‌ها یا ارائه وام‌های بی حد و حصر به سرمایه‌گذاری‌هایی که عملاً مربوط به سهامداران اصلی بانک‌ها هستند و حتی با برداشت بیش از حد مجاز از منابع بانک‌ها، در سال‌های گذشته باعث شده که نظام بانکی

کشور نه تنها به عنوان تسهیلاتر توسعه و تولید شناخته نشود، بلکه خودش عاملی برای رکود و توزیع رانت و ایجاد تورم و انحراف‌های ساختاری در اقتصاد کشور باشد. در قانون بودجه علاوه بر درآمد هزینه دولت در چهارچوب بودجه سالانه، وظایف جدیدی نیز برای نظام بانکی در نظر گرفته می‌شود که پرداخت تسهیلات را به صورت تکلیف برعهده بانک‌ها قرار می‌دهد. از یک سو این وظایف جدید غیر رقابتی که سال‌های متوالی است و بانک‌ها و مجلس‌ها در ادوار مختلف تعیین می‌کنند، بانک‌ها را از مسیر کارآمدی دور می‌کند و انحراف منابع را به وجود می‌آورد و از سوی دیگر عاملی می‌شود تا بانک‌ها برای ایجاد بدهی دولت به آنها داوطلبانه نسبت به حضور در این بخش اقدام کنند ولی از بدهی دولت به بانک‌های تجاری یا فرامند پیش گفته به منظور خلق پول بر نفع خود بهره برند. لذا این بخش

فعالان اقتصادی که توان پرداخت بالایی نیز دارند از شمول مالیات دور مانده یا فرار مالیاتی دارند. حداقل دو تا چهار سال تأخیر در اخذ مالیات‌های صاحبان کسب و کار و بنگاه‌ها وجود دارد در حالی که حقوق بگیران دولت و بخش خصوصی قبل از اینکه حقوق خود را دریافت کنند باید مالیات خود را پرداخت کرده باشند، اینجاست که مالیات پرداختی غیر عادلانه هم در تعیین نرخ، هم در شمول و هم در زمان اخذ عمل می‌کند. با این شرایط می‌توان گفت که نه عدالت عمودی را رعایت می‌کند و نه عدالت افقی. درآمدهای مالیاتی همواره چیزی حدود ۱۵ تا ۳۰ درصد درآمدهای بودجه‌ای کشور را تشکیل داده و این

به معنی ناکافی بودن آنهاست و وجود فساد ساختاری در تعیین نرخ، بخشودگی‌ها و درآمدهای مشمول مالیات به گونه‌ای است که نقش فردی کارشناس مالیات بشدت بالاست و این موضوع نرخ فساد اداری را در این حوزه بالا برده است. اینکه به عنوان یک ابزار سیاست مالی از مالیات‌ها استفاده شود نیز در ایران امکان‌پذیر نبوده، چرا که تقریباً مالیات‌هایی که هر سال اخذ می‌گردد مربوط به سال‌های گذشته است و اثرات سیاست‌های تعیین شده هر سال عملاً فعالیت‌های سال‌های بعدی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و در سال تعیین سیاست بی اثر ظاهر می‌گردد. اینجاست که مالیات نزد هر مؤدی مالیاتی به عنوان یک پرداخت اجباری ظاهر می‌گردد که فرد اهمیت و تأثیر پرداخت آن را در بهبود امورات کشور مشاهده نکرده و خود را برای این نقش شریک نمی‌داند. اگر این سیستم بیمار مداوا نشود، همواره بخش قابل توجهی از درآمدهای مورد توجه بودجه کشور شکل نخواهد گرفت.

مناقصه عمومی

تأمین خدمات یکدستگاه لیفتراک ۵ یا ۷ تنی جهت دکل ۲۰۸ آزادگان
شماره ۱۲۵-۱۴۰۱
شرکت عملیات اکتشاف نفت (سهامی خاص) در نظر دارد، ماشین آلات مذکور را از طریق برگزاری مناقصه عمومی بکارگیری نماید.
دریافت اسناد از طریق وب سایت، بخش مناقصات و مزایدات:
www.oec.ir
تضمین شرکت در مناقصه: یک فقره چک معتبر معادل ۴۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
مهلت ارسال پاکات: تا پایان ساعت اداری روز سه‌شنبه ۱۴۰۱/۱۰/۲۵
تلفن تماس: ۰۹۱۲۱۹۹۵۷۶۶ آقای دارونی

مناقصه عمومی

تأمین ۱۰ دستگاه آمبولانس (بصورت مجزا)
در محل عملیات دکل های حفاری و یاردهای پشتیبانی "شرکت عملیات اکتشاف نفت" در استان خوزستان بشماره ۱۰۵-۱۴۰۱
شرکت عملیات اکتشاف نفت (سهامی خاص) در نظر دارد، آمبولانس های مذکور را از طریق برگزاری مناقصه عمومی بکارگیری نماید.
دریافت اسناد از طریق وب سایت، بخش مناقصات و مزایدات:
www.oec.ir
تضمین شرکت در مناقصه: یک فقره چک یا سفته معتبر معادل ۴۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال (به ازای هر آمبولانس)
مهلت دریافت پاکات: شنبه ۱۴۰۱/۱۰/۲۲
تلفن تماس: ۰۹۱۶۷۱۷۵۵۶ آقای دارونی و ۰۹۱۹۰۹۲۹۱۵۵ آقای بابایی

مناقصه عمومی

اجاره و تأمین جرثقیل ۲۵ تن جهت دکل های حفاری "شرکت عملیات اکتشاف نفت" در استان خوزستان
شماره ۱۲۸-۱۴۰۱: تأمین ۲ دستگاه جرثقیل ۲۵ تن جهت دکل ۲۰۱ در میدان نفتی آزادگان
شماره ۱۲۹-۱۴۰۱: تأمین ۲ دستگاه جرثقیل ۲۵ تن جهت دکل ۲۰۵ در میدان نفتی جفیر
شماره ۱۳۰-۱۴۰۱: تأمین ۲ دستگاه جرثقیل ۲۵ تن جهت دکل ۲۰۷ در میدان نفتی جفیر
شرکت عملیات اکتشاف نفت (سهامی خاص) در نظر دارد، جرثقیل های مذکور را از طریق برگزاری مناقصه عمومی و مجزا بکارگیری نماید.
اطلاعات مناقصه:
۱- تضمین شرکت در هر مناقصه: یک فقره چک یا سفته معتبر معادل ۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
۲- مدت هر قرارداد: ۱۲ ماه
۳- مهلت دریافت پاکات: چهارشنبه ۱۴۰۱/۱۰/۲۲
۴- دریافت اسناد از طریق وب سایت، بخش مناقصات و مزایدات:
۵- تلفن تماس: ۰۹۱۰۷۶۱۷۵۵۶ آقای دارونی

مناقصه عمومی

پذیرش آگهی های الوفاق
www.alvefagh.com

آگهی مناقصه عمومی دو مرحله‌ای

نام دستگاه مناقصه‌گزار: شرکت سهامی خاص سنگ آهن مرکزی ایران
موضوع مناقصه: خرید ۱۳ ردیف قطعات کستینگ تراولینگ کرایت کارخانه گندله سه جاهون
مبلغ و نوع سپرده شرکت در مناقصه: مبلغ ۰۰۰ / ۰۰۰ / ۳۰۰ ریال (سه میلیارد ریال) به‌صورت:
الف) ضمانت‌نامه بانکی
ب) ضمانت‌نامه‌های صادر شده از سوی مؤسسات اعتباری غیربانکی که دارای مجوز لازم از طرف بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران هستند.
ج) وجه نقد و اریز به‌حساب سیپا ۰۵۵۱۸۱۷۶۶۰۰ نزد بانک ملی ایران شعبه آهن‌شهر که در ۳۵۶۵
د) انواع اوراق مشارکت
زمان فروش اسناد: از تاریخ نشر آگهی نوبت اول از تاریخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۱ لغایت ۱۴۰۱/۰۵/۲۳
محل تحویل اسناد مناقصه: یزد، میدان امام حسین، ابتدای بلوار شهید بهشتی، اداره شرکت سهامی خاص سنگ آهن مرکزی ایران، دبیرخانه کمیسیون معاملات، تلفن تماس (۰۳۵-۳۶۲۸۵۶۳۰)
نحوه خرید اسناد: به‌صورت اینترنتی بر اساس شرایط مندرج در سایت **www.icioe.ir**
ضمناً جهت کسب اطلاعات بیشتر با شماره تلفن ۳۱۴۴۴۷۷۰-۳۵ تماس حاصل نمایید.

شرکت سهامی خاص سنگ آهن مرکزی ایران